

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.1 (3409) ●

● ПЯТНІЦА, 9 СТУДЗЕНЯ, 2015

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Тры культурныя традыцыі
Рэдакцыя атрымала шэраг віншаванняў з Калядамі, Новым годам і Раством Хрыстовым. Пагартваем іх. **Стар. 2**

Цуды. Дабрыня. Шчырасць
У пару Калядных, Навагодніх святаў кожны з нас верыць у чуды — і важна самім іх прымнажаць **Стар. 4**

На Каляды гасцям рады!
Народныя традыцыі з выходам на міжнароднае супрацоўніцтва — у тым адметнасць імпрэзаў, што ладзяцца ў Музеі гісторыі беларускай літаратуры **Стар. 4**

БУДЗЕМ СПЯВАЦЬ!

Палюбіць вельмі проста...

Гісторыя пра тое, як нарадзілася папулярная ў беларускіх суполках замежжа песня пра Беларусь

Іван Ждановіч

“Палюбіць Беларусь вельмі проста! Трэба толькі прыехаць сюды, / Дзе пявучыя, стромкія сосны, / Дзе іскрыстыя сцежкі вады...” Пагадзіцеся, прыгожыя, душэўныя радкі. Так і хочацца іх напяваць. Як і наступныя: “Дзе жывуць светла-русыя людзі / І калышацца лёну блакіт, / Дзе сціскае самотаю грудзі / Тумановы світанак ракі”. Неяк песню давалося мне чуць у таварыстве “Радзіма” ў выкананні Людмілы Аннус і яе сябровак-беларусаў з эстонскага горада Нарва. Словы, праўда, не запомніў дакладана, але паэтычны ход яўна такі: каб палюбіць — трэба прыехаць, на свае вочы пабачыць. Пазней, ужо ў выкананні іншых самадзейных артыстаў, песню таксама даводзілася чуць. Яшчэ з паўгода таму на нашым сайце быў раздзел “Роднае слова”, і там падаваліся словы гэтай песні з нотамі.

Толькі нядаўна мне ўдалося ўстанавіць, як яны туды трапілі: у падшыўцы “Голасу Радзімы” за 2004

год знайшоў перад Новым годам публікацыю. Францэска Ліпская, салісткагурта “Радзімічы”, расказвала і пра святкаванне ў Нарве 5-гадовага юбілею беларускай суполкі “Сябры”, і пра свой гурт. І на той жа старонцы — тэкст з нотамі. Яго і ўзялі на наш сайт, які ствараўся крыху пазней. Праўда, уважліваму чытачу магло кінуцца ў вочы: канкрэтны кампазітар у песні ёсць, а словы — народныя...

Але, як аказалася, і ў вершаў ёсць канкрэтны аўтар. На сваім інтэрнэт-сайце ён падае сябе так: “Алесь Гібок-Гібоўскі (Аляксандр Сямёнавіч Гібоўскі). Паэт, эсэіст, перакладчык, рэдактар, бард”. Цяпер Аляксандр Сямёнавіч — загадчык новага філіяла Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры: Дачы-музея Васіля Быкава ў мінскім прадмесці, у Ждановічах. Сустрэкае там гасцей з розных краін у цёплую пару года. Паэт прыйшоў неяк у нашу рэдакцыю, падзяліўся развагамі: маўляў, гэта вялікі гонар для кожнага, калі вершы твае спяваюць як народныя. Але ў дадзеным выпадку, лічыць

Салістка-вакалістка гурта “Харошкі” Юлія Гібоўская

Дамы і кавалеры на Калядным балі ў Вялікім тэатры

спадар Алесь, варта ўсё ж аддаць належнае аўтару. У пацвярджэнне таго, што ён мае аўтарскія правы на тэкст “Беларусь”, паэт спаслаўся на сваю кнігу вершаў “Насамрэч” (Мінск, выдавецтва “Беларускі кнігазбор”, 2007) і на публікацыю ў часопісе “Роднае слова” (2006, №12. — С. 96).

Як жа сталася, што “згубіўся” ў папулярнай песні аўтар слоў? Тут ёсць

пэўная інтрыга. “Здаецца, у 1999-м сябар запрасіў мяне на юбілейны канцэрт ансамбля “Радзімічы”, і я пайшоў з ім, — расказаў Аляксандр Сямёнавіч. — Гурт быў пры мінскім Заводзе колавых цягачоў, канцэрт атрымаўся каларытным, прыгожым. Пазнаёміліся з Уладзімірам Ліпскім, які кіраваў гуртом, з ягонай жонкай-салісткай Францэскай”. → **Стар. 4**

ВЕСТКІ

Што аддаеш — тое тваё

Прадаўжаецца дабрачынная акцыя “Нашы сэрцы — хворым дзецям”, якую праводзіць Беларускі дзіцячы фонд

Здаўна павялялося: на Каляды людзі адкрываюць сэрцы, імкнучы падзяліцца тым, што маюць, з іншымі. Народную традыцыю больш за 20 гадоў таму падхапіў Беларускі дзіцячы фонд, які штогод напярэдадні Новага года і Раства Хрыстова праводзіць дабрачынную акцыю “Нашы сэрцы — хворым дзецям”. Дарэчы, ініцыятыва Фонду паспрыяла і таму, што цяпер па ўсёй Беларусі праходзіць вялікая акцыя “Нашы дзеці”. Да малых, якія засталіся без бацькоў і родных, да тых, што трапілі ў бальніцы, да цяжкахворых дзяцей і тых, што апынуліся ў сацыяльна небяспечным становішчы, прыходзяць дарослыя пры салідных пасадах — нібы добрыя чараўнікі, з каштоўнымі падарункамі. І гэта так здорава!

Пачалася акцыя “Нашы сэрцы — хворым дзецям” у гарнальжым цэнтры “Сілічы”. Для 80 дзяцей-сірот з усёй краіны, якія выхоўваюцца ў дзіцячых дамах сямейнага тыпу, цуды пачаліся з зімовага свята здароўя і радасці. Катанне на горных лыжах і сноўбордах, майстар-класы з інструктарамі, санкі, канькі, гульні з Дзедам Марозам — вось якое свята падарылі дарослыя падлеткам. Потым па ўсёй краіне валанцёры і актывісты Беларускага дзіцячага фонду наведвалі дзіцячыя аддзяленні бальніц, школы-інтэрнаты і дзіцячыя дамы, хадзілі да цяжкахворых дзяцей. Яны і цяпер праводзяць ранішнікі і канцэрты для дзяцей-інвалідаў. Каля 15 тысяч дзяцей па ўсёй Беларусі атрымаюць віншаванні, дапамогу ад Фонду.

СВЯТЫНІ

Жыровічы ў плыні вечнасці

Іна Ганчаровіч

Беларускі манастыр, дзе зберагаецца самы малы ў свеце цудадзейны абраз, штогод наведваюць да 60 тысяч турыстаў і паломнікаў

Хрысціяне сцвярджаюць: добрую справу варта пачынаць з малітваю. Вось і мы на пачатку года звернем увагу на прыгожы, асветлены высокімі памкненнямі вернікаў з розных краін куток беларускай зямлі. Давайце завітаем у Жыровічы, у Свята-Успенскі манастыр. Там можна сабрацца з думкамі,

адпачыць ад мітусні ды шуму, па-іншаму — з вышыні Вечнасці... — паглядзець на праблемы. Ведаю людзей, якія, умацаваўшы душу, вярталіся з паломніцтва ў Жыровічы са святлом у вачах.

Абраз у галінках дзікай грушы

У Жыровічах галоўнае — не спяшацца, не мітусіцца... А як рыхтавацца да падобных вандровак, можна загадзя пачытаць у разумных кніжках ці распытаць людзей дасведчаных. І можа здарыцца, што, калі на тое будзе вышэйшая воля, вы

зможаце дакрануцца да цуда. Скажаце, у іх вераць толькі дзеці, рамантыкі ды акультысты? Мяркую, у Навагоднюю пару колькасць “цудаверцаў” павялічваецца. Пра цудоўныя ацаленні ад розных хваробаў часам гавораць нават урачы. Ёсць навукоўцы, якія фенаменальныя з пункту гледжання навуковых тэорыяў з’явы тлумачаць дыпламатычна: навука, маўляў, не да ўсяго яшчэ дайшла. Што ж, у наш век, едучы ў Жыровічы, будзем мець на ўвазе: цуды — не парушэнне патаемных законаў быцця, а якраз іх праяўленне пакуль не

зразумелым нам чынам.

Ужо 500 гадоў у вёску Жыровічы Слонімскага раёна, што ў Гродзенскай вобласці, наведваюцца паломнікі, вернікі, ды і проста турысты. Што іх вабіць? Жыровіцкі Свята-Успенскі манастыр з яго незвычайнай атмасферай. А пачаткам для ўсяго гэтага стаў невялічкі абраз Божай Маці. Уявіце сабе: быццам вылізнае прыгожае возера ўтварылася з маленькай крынічкі. Хто бачыў абраз, той зразумее, што гэта сапраўды цуд: як гэта праз невялічкую выяву праяўляецца такая сіла! → **Стар. 3**

Жыровіцкі абраз Божай Маці з акладам

СВЯТОЧНЫ НАСТРОЙ

Тры культурныя традыцыі

Рэдакцыя атрымала шэраг віншаванняў з Калядамі, Новым годам і Раством Хрыстовым. Пагартваем іх.

Вялікі дзякуй усім, хто даслаў нам прывітанні, віншаванні ў сувязі з Калядна-Навагоднімі святамі. І калі з часам святкавання свецкага Новага года ўсё зразумела, то з Калядамі ды Раством Хрыстовым у замежных суродзічаў узнікаюць пытанні: калі ж іх святкаваць? Давайце разбяромся.

Перш за ўсё варта мець на ўвазе: Каляды — свята прадаўняе, язычніцкае, з вытокамі ад славянскіх ды індаарыйскіх традыцый. Каму цікава, можа пачытаць пра тое ў працах этнографу, фалькларыстаў. Для нас важна памятаць: на Каляды

нашы продкі ўшаноўвалі Сонца. І святкаваўся яго паварот на вясну. Гэта пара, калі пачынае патрохі, “на верабіны скок”, прыбываць дзень, таму лагічна і сёння ў суполках адзначаць Каляды “па Сонцы”, гэта значыць у ноч з 24 на 25 снежня.

У гэтую ж Калядную ноч па заходнехрысціянскіх традыцыях адзначаецца і Раство Хрыстова. Гэтае, больш позняе свята, увабрала ў сябе ў “беларускім варыянце” і важныя элементы народных Калядаў. У прыватнасці, калядоўшчыкі, у турце якіх ёсць Калядная зорка, а такса-

ма Каза, Бусел, Мядзведзь, Конь ды іншыя зусім не хрысціянскія персанажы, прыходзяць да нас з дахрысціянскай даўніны. А вось у праваслаўных Ражджаство Хрыстова (так вырашылі называць свята члены Біблійнай камісіі Беларускай праваслаўнай царквы) адзначаецца ў ноч з 6 на 7 студзеня.

Для зручнасці ў Беларусі кажучь: “на каталіцкія Каляды” ці “на праваслаўныя Каляды”. Гэта не культурная бязграмацкасць, як некаму можа падацца, а яркае сведчанне таго, што ў народзе паважаюць і

І артысты мінскага гурта “VuRaj” сталі калядоўшчыкамі

язычніцкія, і хрысціянскія (усходнія і заходнія) культурныя традыцыі. Павага да вернікаў розных хрысціянскіх канфесій праяўляецца і ў тым, што і 25 снежня, і 7 студзеня ў нас — выхадныя дні.

Ёсць у Беларусі, некаторых іншых постсавецкіх краінах і такі парадокс, як “Стары Новы год”: ён адзначаецца ў ноч з 13 на 14 студзеня. Тады Новы год наступае па юліянскім, ці царкоўнаславянскім календары — па

“старым стылі” летазлічэння. “Пасля распаду СССР Стары Новы год адзначаецца ў Арменіі, Грузіі, Беларусі, Расіі, Украіне, Казахстане (каля 40 працэнтаў насельніцтва), а таксама славянамі ды жыхарамі былых савецкіх і “праваслаўных” рэспублік у іншых краінах замежжа,” — чытаем у інтэрнэце.

Агляд Калядна-Навагодняй пошты падрыхтавалі **Кацярына Мядзведская** ды **Іван Ждановіч**

Неапаль: калі ўдвая больш святаў

Пра тое, як суродзічы ў італьянскім Неапалі адзначаюць самыя чароўныя свята ў годзе, і што не забыліся там на родныя традыцыі, напісала кіраўнік суполкі “Bellarus” **Таццяна Пумпулева**.

“За мяжой, асабліва ў каталіцкім свеце, да якога адносіцца Італія, мы, праваслаўныя, не забываемся на свае звычкі. Абавязкова святкуем як Новы год, так і Раство Хрыстова. І стравы гадуем нашы “фірмовыя”: салаты “Селядзец пад шубай” і “Аліўе”. Апошні, хоць і мае французскія карані, прыжыўся ў беларускіх сем’ях, і ў Італіі яго ўжо называюць “Инсалата Русса”, што азначае “Рускі салат”. Гатую яго з дачкою, якая вельмі любіць ім паласаванца. Мае муж і дачка заўсёды чакаюць яшчэ і курыцу, начыненую грэчкай, яблыкамі ды чарнаслівам, а таксама галубцы, драпікі. Ды й без святаў дома заўсёды маю з чаго згатаваць боршч, капусту, шчаўевы суп ці расольнік.

Разам з мужам-католікам мы святкуем Раство 25 снежня, а потым і праваслаўнае: 7 студзеня. Атрымліваецца, што ў нашай сям’і святаў удвая больш. Што да італьянскіх сяброў, то шмат гадоў я сама тэлефанавала ім і казалі: вы павінны мяне павіншаваць з праваслаўным Раством. І тыя тэлефанаванні сталі ўжо часткаю нашага “абраду сяброўства”. Яны спачатку забываліся, а я тлумачыла, што калі я святкую “іх” Раство, падзяляю з імі радасць і ад усяго сэрца віншую іх, то чакаю ўвагі і з іх боку. Цяпер абавязкова на праваслаўнае Раство атрымліваю мноства віншаванняў ад сяброў-католікаў. Пазнаёміла я новых сяброў і з такім святам, як Стары Новы год. Раней яны нічога пра яго не чулі, а цяпер ведаюць, чаму я не збіраю ёлачку 7 студзеня, як гэта тут прынята: нам яшчэ 14-га святкаваць Стары Новы год!

Самае ж шчырае і цудоўнае свята ў годзе — Новы год. Заўсёды імкнемся сабрацца з суайчыннікамі ў суполцы “Bellarus” і пажадаць адзін аднаму ўсяго самага лепшага. А цяпер вось хочацца праз газету “Голас Радзімы” павіншаваць усіх маіх знаёмых у Беларусі і за яе межамі. Асабліва — сябровак з Гомельскага педвучылішча, з якімі па гэты час падтрымліваю сувязь і штогод сустракаюся, калі прыязджаю на Радзіму. Жадаю шчасця і здароўя родным, усім жыхарам вёскі Старыя Журавічы, што ў Рагачоўскім раёне Гомельшчыны: адтуль я пайшла ў жыццё, на сустрэчу ўсіх маіх Новых гадоў. Усіх аднавяскоўцаў, аднакласнікаў і калег — з Новым годам!”

Калядная паштоўка ад беларусаў Новасібірска

Алушта: цёплы ўспамін з дзяцінства

Каляды для беларусаў у крымскім горадзе Алушта — заўсёды сімвалічныя. А сёлета тым больш: якраз 15 гадоў таму, у 2000-м, на Раство Хрыстова ўзнікла беларуская суполка “Сябрына”.

Старшыня суполкі **Віталь Бартохаў** падзяліўся радасцю ад лобімага свята і з чытачамі “ГР”. Ён напісаў, што адзначалі сёлета Каляды беларусы разам:

за святочным сталом, з танцамі, гульнямі, успамінамі. Для самога ж Віталія пачатак новага года заўсёды абуджае ўспаміны з дзяцінства: “Згадваецца мне святочна прыбраная бацькоўская хага, і маці ля печы — пячэ аладкі. А па вёсцы ўжо гучаць песні, воклічы калядоўшчыкаў. І вось чаканымі госці і ў нашай хаце. Памятаю, якой радасцю і асаблівым шчасцем напаяўся сэрца. Па традыцыі частавалі калядоўшчыкаў — чым самі былі багаты, аднак заўсёды ў мяшок кідалі сала, цукеркі... З пажаданнямі здароўя, шчасця і дабрабыту шчодрым гаспадарам вясковыя артысты ў Шчодры вечар пакідалі падворак. І зноў марознае паветра напаяўлася скрыпам снегу, а зычныя песні доўга яшчэ разносіліся па вуліцы. Гэтага не забыць!”

Віталь Бартохаў дадае, што нарадзіўся ён у 1957 годзе ў вёсцы Струкі Буда-Кашалёўскага раёна Гомельшчыны. Пра калядоўшчыкаў у яго — яркія ўспаміны са школьнай пары. Але і да школы, як і ўсе іншыя вясковыя дзеці, бегаў ён “па шчодры” да суседзяў, да роднай цёткі Стасі — маінай сястры, да бабулі і дзядулі ў вёску Якімаўку. А калядоўшчыкі ў Струкі прыходзілі і з іншых вёсак: Якімаўкі, Гародзішча, Рудні-Віктарынскай.

Каляровыя агенчыкі сяброўства

Віншаванні, пажаданні шчасця ў Новым годзе рэдакцыя атрымала з розных куткоў і адрасоў. Іх даслалі Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур, мінскія Музей Якуба Коласа і Музей Максіма Багдановіча, Навуковая бібліятэка імя Якуба Коласа НАН Беларусі, Рэспубліканская навукова-тэхнічная бібліятэка, Беларускі дзіцячы фонд, Нацыянальны акадэмічны драмтэатр імя М. Горкага, Беларускі культурны рух Малдовы, Беларускі культурна-адукацыйны цэнтр у імя святой Еўфрасіні Полацкай (Новасібірск), Нацыянальна-культурнае таварыства “Аўтаномія Беларусь” (Цюмень), Беларускі культурны цэнтр “Радзіма” (Астана, Казахстан), актывісты суполкі “Мара” з Ліепая (Латвія), суайчыннікі-фатографы Алена і Генадзь Курловічы з Ангарска (Іркуцкая вобласць), Ганаровы консул Беларусі ў Уругваі Себасцьян Асіс Андрэюк, Сяргей Залеўскі з Петрапаўлаўска (Казахстан), Пятрусь Капчык з Ізяслава (Украіна), Ала Гарэлікава з Севастопаля, актывістка Нацыянальна-культурнага аб’яднання “Цэнтр вучобы і развіцця EVA-Studiorum” Кетлін Пукк і Ніна Пээрна (Эстонія), Зінаіда Клыга (г. Йыхві, Эстонія), журналісты Васіль Шалак з Санкт-Пецярбурга, Людміла Бакланова з Цюмені ды шмат хто яшчэ. Спадзяемся, кола чытачоў, пазаштатных аўтараў, сяброў будзе пашырацца і ў гэтым годзе, юбілейным для “Голасу Радзімы”: у красавіку адзначым 60-годдзе. Усіх — з Калядамі, з Новым годам, з Раством Хрыстовым!

Тбілісі: першы “кавалачак шчасця”

Беларусы Грузіі частуюць карэнных жыхароў краіны “айчынным эксклюзівам” і з нецярпеннем чакаюць першага госця ў Новым годзе.

Мінчанка **Лідзія Лярская-Шаціршвілі**, якая жыве ў Тбілісі ўжо амаль 30 гадоў, падзялілася з намі цікавымі навагоднімі традыцыямі сваёй сям’і. “Самым памятным для мяне быў, бадай, першы Новы год у Грузіі, — піша Лідзія. — Адзначалі яго ў сваякоў у Руставі, гэта 15 хвілінах зды ад нашага дома ў Тбілісі. Вялізны стол прагінаўся ад стравы, якія размяшчаліся ў некалькі паверхаў. Суседзі па вялікім шматкватэрным доме па чарзе заходзілі і гаварылі тосты, якія спецыяльна для мяне перакладаліся з грузінскай і суправаджаліся каментарамі ды тлумачэннямі”.

Яшчэ, па словах спадарыні Лідзіі, для грузін важна, хто першым у Новым годзе перастуіць парог твайго дома. Тамучасам, каб год абавязкова ўдаўся, папярэдне дамаўляюцца з сябрамі, хто павінен прыйсці першым ды прынесці з сабою “кавалачак шчасця”. Беларускія гаспадарыні Калядна-Навагоднія традыцыі таксама прыжыліся ў сям’і Шаціршвілі: побач з сацыві, салатамі з арэхамі ды грузінскімі салодкасцямі заўсёды ёсць і салат “Аліўе”, і яшчэ “Селядзец пад шубай”. “Муж мой з задавальненнем есць усе, як ён іх называе, беларускія стравы. А сяброўкі дачкі спецыяльна прыходзяць да нас “на драпікі”: надта падабаецца ім гэты “эксклюзіў”, — адзначае ў пісьме Лідзія.

СВЯТЫНІ

Жыровічы ў плыні вечнасці

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Цікавая гісторыя з’яўлення абраза. Кажуць, дзе цяпер манастыр, раней быў лес, у ім — вялікая сядзіба радавітага чыноўніка Вялікага Княства Літоўскага Аляксандра Солтана ды невялікія сялянскія паселішчы. У 1470-м недалёка ад сядзібы дзеці-пастушкі сярод галінак дзікай грушы пабачылі незвычайнае святло. Зняўшы з дрэва невялікія каменны кружок, на якім выразна праступаў абрыс Маці Божай з немаўлём, яны аднеслі знаходку гаспадару. Той асабліва цікаваціўся да яе не выявіў, але на ўсялякі выпадак паклаў у куфар. На наступны дзень, калі да Солтана прыйшлі госці, ён вырашыў паказаць ім знаходку, ды ў куфры яе не аказалася. Праз некаторы час пастушкі зноў пабачылі абраз на тым жа дрэве. Вырашыўшы, што гэта знак з Неба, Солтан даў абыццанне: пабудавець на месцы з’яўлення іконы царква ў гонар Багародзіцы і там яе змясціць. Так, кажучы, з’явілася ікона ды першая мясцовая царква.

Слава пра знаходку разляцелася панаваколі, у Жыровічы пацягнуліся багамольцы. Казалі: месца святое. Вакол драўлянага храма ўтварылася паселішча, з’явіўся прыход. А ў 1560-м у храме здарыўся моцны пажар — ён згарэў. Доўга потым разгарабілі папялішча, шукаючы абраз, ды ўсё марна. Адноічы дзеці вярталіся са школы і ўбачылі: прыгожая жанчына сядзіць на камені пры папялішчы, а ў руках у яе — святыня. Дзеці пабеглі дадому, а як вярнуліся з бацькамі і святаром, то нікога там не было. На камені ж застаўся адбітак правай жаночай далоні, стаяла запаленая свечка і ляжала пласцінка з яшмы — Жыровіцкі абраз Божай Маці. Прычым ён ніколі не пацягнецца ад агню.

Там не жыла ніколі мітусня

Тысячы людзей са сваімі хваробамі, жыццёвымі праблемамі штогод наведваюць Жыровіцкі манастыр, прыходзяць да абраза Божай Маці. У розны час паломнікамі там былі каралі Рэчы Паспалітай Уладзіслаў Чацвёрты, Ян Казімір, Ян Трэці, Аўгуст Другі, Станіслаў Аўгуст Панятоўскі. Сёння, пацікавілася я, бываюць кіраўнікі дзяржаў, спартсмены, настаўнікі, банкіры, пісьменнікі... Дзясяткі тураўтобусаў штодзень, як з беларускімі нумарамі, так і з Расіі, Украіны, Сербіі. Паводле падлікаў, штогод Жыровічы наведваюць да 60 тысяч турыстаў і паломнікаў, некаторыя едуць за сотні, тысячы кіламетраў. Сёння самы маленькі ў свеце абраз Маці Божай Жыровіцкая ўваходзіць у сотню найбольш значных праваслаўных абразоў свету. Шануюць святыню і католікі, нават у рымскім манастыры базільянаў ёсць копія Жыровіцкага абраза: там ён шануецца як Багародзіца-Жывіцелька (Madonna del Pascolo).

Сёння Жыровіцкі Свята-Успенскі манастыр — духоўны цэнтр праваслаўя ў нашых землях, адметная візітная картка Беларусі. Для беларусаў Жыровіцкая абіцель — гэткае ж святыня, як Кіеўска-Пячэрская лаўра для ўкраінцаў ці Троіца-Сергіева для рускіх. У Жыровічах прыгожая прырода, велічныя будынкі манастыра. Я ж пацікавілася, як там арганізавана работа з паломнікамі, турыстамі.

БЕЛТА

У зімовую пару ў мурах Жыровіцкага Свята-Успенскага манастыра ёсць свая прыгажосць

Кожны шукае сваё

Розныя прычыны рухаюць людзьмі, што выпраўляюцца ў святыя месцы. Адны лічаць: цудатворныя іконы і святыя крыніцы дапамогуць ім змагацца з хваробамі. Другія хочуць прычасціцца, памаліцца, а то і папрацаваць на манастырскіх падворках ды такім чынам наблізіцца да Бога. Трэцім цікава паглядзець храмы, палюбавацца старадаўнімі абразамі. Мы з сяброўкай паехалі ў Жыровічы, што кіламетраў за 10 ад Слоніма, як турысты. Паселішча цяпер — аграгарадок, краявід там жывапісныя — гэткае “слонімскае Швейцарыя”, кажучы некаторыя. Тэрыторыю манастыра, чула, называюць самым намоленым месцам у Беларусі. Яно і зразумела: адзіны ў краіне манастыр, дзе малітвы не спыняліся паўтысячы гадоў.

Пра гісторыю манастыра вам раскажуць экскурсаводы. Цікаўным, каму падабаецца самім усё спасцігаць, нешта падкажуць і семінарысты на тэрыторыі манастыра. Ці прыветныя манашкі з добрымі, разумнымі, крышачку стомленымі вачыма. Паводле маіх назіранняў, дарэчы, жыровіцкія манашкі адрозніваюцца ад тых, якіх бачыла ў адным з жаночых манастыроў Расіі. Там вельмі бянтэжылі мяне іх падазроныя погляды. Адна, помніцца, рэзка тузанула за рукаў, калі “не зусім правільна” падышла да іконы. А ў Жыровічах на кожным кроку адчуваеш: мясцовыя “чарніцы” (так называюць іх за чорнае адзенне) аднолькава прызныя, уважлівыя і да тых, хто добра ведае рэлігійную “культуру паводзінаў”, і да звычайных турыстаў. Мы павольна, бо нікуды не спяшаліся, хадзілі па тэрыторыі манастыра. Прыглядаліся. Прыслухоўваліся да экскурсаводаў: усе раскажваюць пра адно і тое ж, але па-рознаму. Да паездкі ў Жыровічы — так называе мястэчка мясцовы люд — я прачытала шмат водгукаў пра яго і была здзіўлена: вельмі стрымана ўсё. А тут і сама зразумела, як цяжка падбраць словы, каб апісаць тое, што бачыш і адчуваеш.

Я б сказала: гэта вялікае і светлае месца з асаблівай атмасферай цяпла і фантастычнай “благодаті”. Трапляеш туды — і адразу, з першых крокаў кожнай клетачкай цела адчуваеш дзіўна-салодкае пачуццё лагоды, цішыні, супакоення. Быццам трапіў у іншы свет, са сваімі парадкамі і правіламі: гучна не размаўляць, сціпла апранацца, не курьць, без дазволу не фатаграфваць... Карацей — не мітусіцца. Дык вось, каб не мітусіцца і не кідацца ва

ўсе бакі ад недахопу часу, а душою адпачыць, пранікнуцца святасцю месца, мы і прыехалі ў абіцель на тры дні.

Манастырскі лад жыцця

Для розных гасцей у Жыровічах — розныя ўмовы прыёму. Жанчыны з паломніцкага тура могуць спыніцца ў ДOME паломніка, метраў за 500 ад манастыра. Мужчын паселяць на манастырской тэрыторыі. І тады, калі вы ў сіле, вам прыйдзецца трохі папрацаваць: прапалоць агарод улетку, з жывёлай управіцца ці дапамагчы на кухні. Калі ж вы не паломнік, а

тычна ў любы час. Ёсць на тэрыторыі манастыра месца, куды трапіць можна толькі з экскурсаводам. Калі вы прыехалі не з тургрупай, давядзецца трохі пачакаць: з 9 да 16 гадзін фармуецца група, і вы зможаце пабыць у Багаяўленскай і Крыжаўзвіжанскай цэрквах. Першая, найстарэйшы будынак манастыра, узведзена ў 1672-м на месцы, дзе пасля пажару ў другі раз з’явіўся абраз. У царкве няма электрычнасці: лічыцца, для службаў у ёй дастаткова дзённага святла. Храм задуманы як Кальварыя і сімвалізуе гару пакут і месца ўкрыжвання

БЕЛТА

Крыжаўзвіжанская царква знаходзіцца на манастырской тэрыторыі

звычайны турыст, можаце загадзя дамовіцца з гаспадарамі аграсядзіб — іх пакуль дзве — ды спыніцца ў іх ці ў інтэрнаце мясцовага каледжа.

Манастыр — гэта цэлы комплекс сабораў, розных памяшканняў, гаспадарчых пабудоў. Ёсць сад, спортзбудаванні, нават куток жывой прыроды. Ядро комплексу — Свята-Успенскі сабор. У ім зберагаецца цудатворны абраз. Ёсць там і іншыя асабліва ўшанаваныя іконы, у тым ліку з часцінкамі мошчаў святых. Прайсці ў сабор можна ўсім і прак-

Хрыста — Галгофу. Там ёсць лесвіца, аналаг Святой Лесвіцы з Латэранскай базылікі Святога Яна ў Рыме. 28 прыступак — як уздым на Галгофу. Па звычаі, паломнікі на працягу 40 хвілін на каленях падымаюцца па прыступках, чытаючы асаблівыя малітвы. Паміж цэрквамі ёсць прыхаваная ад старонніх вачэй тэрыторыя пражывання манахаў і паслушнікаў, уваход на яе забаронены, туды не пранікае свецкая мітусня.

Зачынены для экскурсантаў і Духоўныя школы, якіх некалькі.

Мінская праваслаўная семінарыя аб’ядноўвае семінарыі Мінскую і Віленскую, вучацца ў ёй беларусы і літоўцы — усяго 180 чалавек. А Духоўная акадэмія — гэта вышэйшая багаслоўская навучальная ўстанова Беларускай Праваслаўнай Царквы, там рыхтуюць святароў, багасловаў, работнікаў духоўных навучальных устаноў, прадстаўнікоў у цэрквах замежжа. Ёсць Духоўная школа, у якой навучаюцца дзяўчаты, будучыя пеўчыя царкоўных хораў.

А вось, мабыць, і галоўны парадокс знакамітага мужчынскага манастыра: насупраць галоўнага сабора размясціліся прыбудовы з памяшканнямі, у якіх жывуць манашкі-жанчыны. Як мне патлумачылі, так склаліся жыццёвыя абставіны. У савецкія часы пасля шэрагу ўказаў і пастановаў усе манастыры — і мужчынскія, і жаночыя — на ўсёй тэрыторыі Беларусі былі зачыненыя, акрамя Жыровіцкага. Туды і ссялілі ўсіх законнікаў і законніц. Гады барацьбы з рэлігіяй прайшлі, а манашкі так і засталіся жыць на адной тэрыторыі з манахамі. Натуральна, жывуць у асобных келлях, але разам удзельнічаюць у службах. Гэта адзіны манастыр у Беларусі, дзе адначасова жывуць мужчыны і жанчыны.

Правільныя думкі — смачная ежа

Важнае пытанне для гасцей Жыровічаў: дзе паесці? На тэрыторыі манастыра ёсць трапезная, працуе з васьмі да васьмнаціці гадзін. Прайсці міма яе і мы не маглі, дакладней: заходзілі кожны дзень. І мае меркаванні пра ежу манахаў змяніліся. Я ж думала, што гэта хлеб ды вада. Нічога падобнага! Больш смачных страў я ніколі не спрабавала, пры тым меню вельмі простае: кашы, выпраўленыя тушанай гароднінай, квашаная капуста з алеем, адварныя буракі з кропчыкам, духмяны боршч. Шмат выпечкі — булчкі, піражкі, крэндзлялі... І пра хлеб, незямной смакаты, хочацца згадаць асобна. Пякуць яго на тэрыторыі манастыра, па смаку і паху ён дасць фору самым дарагім гарадскім хлебам. Чаму так? Вельмі красамоўна, без намёку на павучанне ці настаўленне патлумачыла мне тое адна з манашак: “Важна з правільнымі думкамі прыступаць да прыгатавання ежы. Ад таго яна і будзе смачнай, наварыстай і духмянай”. Спрачацца не буду, яна мае рацыю. Кошт “пасці” вельмі даступны: абед абывдзецца каля 30 тысяч беларускіх рублёў (менш за тры долары).

Жывіце ў радасці

Яшчэ ў Жыровічах можна наведаць святыя крыніцы. Іх там некалькі, для турыстаў адкрытыя і вельмі добра абсталяваныя дзве. Гэта недалёка ад манастыра. Паводле шматлікіх сведчанняў не толькі вернікаў, пасля абмывання ў іх адбываюцца ацаленні ад розных немачаў і хвароб.

Вось такая яна, беларуская Зямля Абячаная. Месца, дзе пануе спакой, цішыня і лагода. Зямля, куды сотні гадоў прыязджаюць тысячы людзей — каб ацаліць целы і душы, знайсці надзею, сілы жыць далей, калі, бывае, не бачна святла наперадзе. Зямля, дзе можна падмацавацца духоўна, папрасіць ва Усявышняга сіл, каб годна, мудра ды ў радасці жыць далей.

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Цуды. Дабрыня. Шчырасць

У пару Калядных, Навагодніх святаў кожны з нас верыць у цуды — і важна самім іх прымнажаць

Напярэдадні святаў Пасольства Беларусі ў Малдове, Беларускі культурны рух Малдовы і афіцыйныя прадстаўнікі шэрагу беларускіх вытворцаў вырашылі шчыра, па-беларуску парадаваць жыхароў і гасцей Кішынёва. Падараваць ім трохі душэўнай цеплыні, прыгажосці ды Калядных цудаў. І ў міжнародным выставачным цэнтры “Moldexpo”, на зімовым дабрачынным кірмашы -2014, зладзілі “беларускі куток”.

Арганізатарам мерапрыемства традыцыйна выступіў Міжнародны жаночы клуб Малдовы, а прэзентавалі ды прадавалі сваю прадукцыю вытворцы беларускай касметыкі, адзення і пасцельнай бялізны. На кірмашы былі прадстаўлены таксама ўсе акрэдытаваныя ў Малдове дыпмісіі, шэраг няўрадавых арганізацый і мясцовых вытворцаў.

“Вандраванне

аднадзённа па свеце, дзе кожная дзяржава прадстаўляе нешта сваё-нацыянальнае, і ўсё — па вельмі даступных цэнах!” — так рэкламавалі кірмаш арганізатары. І было шмат жадаючых паспрабаваць розныя нацыянальныя стравы і напоі, набыць сувеніры, вырабы народных умельцаў з многіх краін. Ва ўпрыгожанай зале ў вачах мігачела ад прылаўкаў з сувенірамі, ежай, кнігамі, цацкамі, вырабамі. Ішоў бойкі гандаль, было шумна, святочна, весела.

У павільёне Беларусі госці каштавалі і куплялі беларускія прысмакі, напоі, мастацкія творы, кнігі, касметыку і вопратку. Набываючы беларускую прадукцыю, усе казалі прадумана вельмі высокую якасць беларускіх тавараў, пра свой давер да беларускіх

Ганна Мазур (справа) з Аленай Дзяшчэняй на дабрачынным кірмашы

вытворцаў. На кірмашы мы, беларусы, зноў пераканаліся, як прыязна ставяцца да нас, да нашай Бацькаўшчыны прадстаўнікі іншых народаў. Сярод наведнікаў павільёна было шмат ганаровых госцей, дзяржаўных дзеячаў, кіраўнікоў дыпмісіі розных краін. Падыходзіла самыя розныя людзі, казалі нам цёплыя словы пра Беларусь і беларусаў. І мы проста купаліся ў хвалю гэтай душэўнай цеплыні. Хтосьці з замілаваннем згадваў свае паездкі ў Беларусь, іншыя расказваў пра сваякоў і знаёмых з Беларусі. А некаторыя распыталі Часова Паварана Беларусі ў Малдове Аляксандра Салаўёва: як бы пераехаць жыць у Беларусь. Усе нашы госці шчыра

жадалі Беларусі, беларусам усяго самага найлепшага.

Сабраныя сродкі мы перададзім у аддзяленне гематалогіі ды дзіцячай анкалогіі Рэспубліканскага інстытута анкалогіі Малдова, а таксама дзецям Цэнтра рота-сківічна-тваравай хірургіі, якія маюць патрэбу ў адмысловым доглядзе. Як вядома, Калядная пара паспраўднаму напаўняецца Любоўю, Дабрынёй, Прыгажосцю і рознымі добрымі цудамі тады, калі ты не проста верыш у іх і чакаеш. Важна самім пачынаць дарыць душэўную цеплыню, клопат, увагу і чыніць добрае — ад шчырага сэрца.

Ганна Мазур, старшыня праўлення Беларускага культурнага руху Малдовы

СВЯТА

На Каляды гасцям рады!

Рыгор Арэшка

Народныя традыцыі зыхадам на міжнароднае супрацоўніцтва — у тым адметнасць імпрэзаў, што ладзяцца ў Музеі гісторыі беларускай літаратуры

Адзначаюць Каляды ў Беларусі па-рознаму. Бо гэтае высёлае і глыбока сімвалічнае свята, як аказалася, лёгка адаптуецца да сучаснасці. Традыцыйна Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры сумесна з Інстытутам нямецкіх даследаванняў Беларускага дзяржуніверсітэта і Беларускім дзяржуніверсітэтам культуры і мастацтваў ладзілі навагодняе свята “Беларуска-нямецкія Каляды”. Прычым гучала на свяце як беларуская, так і нямецкая мова.

Каляды і дзеці, і дарослыя чакаюць з верай у цуды. Бо ці не жуді тое, што Сонца пачынае ўздымацца ў неба з кожным днём усё вышэй. Археологі знаходзяць на Беларусі камяні-арыенцеры, якія паказваюць, дзе ўзыходзіць і садзіцца Каляднае Сонца. Нашы продкі да прыходу хрысціянства пакланяліся свяціллу, какалі Калядныя дні. Сведчаннем таго, што гэта была вельмі важная пара, застаюцца Калядныя традыцыі, што ацалелі ў плыні хрысціянства на беларускіх землях. Лічылася: як правядзеш Калядны вечар — такі будзе і ўвесь год. Таму і весяліліся.

Сёлета свята адзначалася ў Літаратурным музеі Максіма Багдановіча, які стаў структурным падраздзяленнем Музея літаратуры. Сабралася шмат моладзі. Ладзіліся гульні, былі танцы, музыка, спевы. Можна было пакінуць свае пажаданні на Каляднай ялінцы, сваімі рукамі зрабіць Калядную выцінанку і на свой густ размаляваць Калядны пернік. Прадстаўляўся і беларускі Калядны абрад, ладзіў дзею тэатр “Баглейка”, быў конкурс карнавальных касцюмаў.

БУДЗЕМ СПЯВАЦЬ!

Палюбіць вельмі проста...

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Праз некаторы час яны яшчэ сустракаліся, гутарылі, і ў часопісе “Беларусь”, дзе Алесь тады працаваў, выйшла яго грунтоўная публікацыя пра “Радзімічаў”. І Ліпскім спадабалася, і паэт лічыў: яны сталі сябрамі.

Перарывем на некаторы час аповед, каб нагадаць прыпеў песні — у “версіі” паэта Алеся Гібка-Гібоўскага: “Беларусь, Беларусь, мая радасць і сум./ Беларусь, Беларусь, цябе ў сэрцы нясу!” Словы гэтыя сугучныя з тым, што расказаў паэт далей: як да радасці яго сустрэч з прыгожым дадалося крыху суму. “Неяк мне патэлефанавала Франчэска Ліпская, сказала: ёсць у іх рэпертуары выдатная песня кампазітара Міхаіла Захарчанкі. Песня тая, аднак, была на рускай мове, я нават не ведаю, хто аўтар тых слоў, — прадаўжае Аляксандр Сямёнавіч. — А давайце, кажу, паспрабую перакласці яе на беларускую. Так і вырашылі. Я стараўся прытрымлівацца мелодыі,

тых слоў, што мне далі — але ў працэсе працы з’явіліся новыя вобразы, асацыяцыі. Я лічу: урэшце атрымаўся арыгінальны аўтарскі тэкст, а не даслоўны пераклад. На пачатку, можа, трохі тэкст і падобны да зыходнага. У прыватнасці, радок “Палюбіць Беларусь очень просто” лёгка паклаўся ў беларускамоўны тэкст. Франчэска тэлефануе, чытаю ёй свой тэкст, яна — у захваленні: выдатна! Тое, што мы хацелі! Вельмі ўдзячна. Так і сталі спяваць “Радзімічы” гэтую песню па-беларуску”.

Калі ж праз год Алесь Гібок-Гібоўскі зноў прыйшоў на канцэрт “Радзімічаў”, то яго здзівіла: чаму ж аўтара слоў песні не аб’явілі? А на кампакт-дыску, які яму падарылі на развітанне, дома прачытаў, што словы песні належаць ансамблю “Радзімічы”...

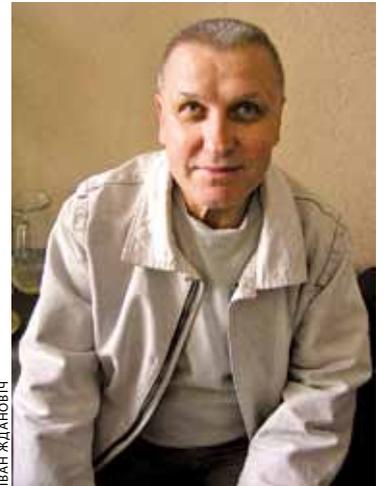
Магчыма, і не ўзяліся б мы высвятляць нюансы аўтарства, калі б песня “Палюбіць Беларусь нашу проста” зацэралася, згубілася. А

яна ж, наадварот, набывае папулярнасць. Таму мы і аддаем належае аўтару, аднаўляем ісціну — хай сабе і праз дзесяць гадоў. Заадно інфармуем кіраўнікоў творчых гуртоў: аўтар беларускага варыянту песні — паэт Алесь Гібок-Гібоўскі. Дарэчы, вядомы і як журналіст: ён лаўрэат прэміі Беларускага саюза журналістаў “Залатое пяро”, лаўрэат прэміі Фэдэрацыі прафсаюзаў Беларусі. Упершыню пераклаў на беларускую мову казку Джані Радары “Прыгоды Чыпаліна” — кніга выйшла ў 2010 годзе. Спадзяемся, і ў кіраўніцтва гурта “Радзімічы” хоць мудрасці і такту, каб выправіць сітуацыю. Мы — за тое, каб людзі жылі ў годзе. Каб любоў, якую ў пару Раства Хрыстова поўніцца ўвесь свет, падказвала шляхі вырашэння непаразуменняў. Можа, проста настала пара “Радзімічам” разам з паэтам, які зрабіў для іх добрую справу, пасядзець за добрым сталом?

Ведаю па ўласным досведзе

супрацоўніцтва з кампазітарамі, выканаўцамі — а сярод іх і народны артыст Беларусі Анатоль Яромленка — як няпроста ідуць песні “ў народ”, як часам даводзіцца іх і супольна дапрацоўваць. Гэта жыццё, і вострых сітуацый не пазбегнуць. Аднак заўсёды, пераканаўся не раз, найлепшы варыянт і тэксту, і вырашэння супярэчнасцяў — той, дзе перамагае радасць стварэння, а не чадзіць на доўгія гады нейкая крыўда. Таму скажам, услед за Максімам Багдановічам: нашто на зямлі сваркі ды звадкі, калі мы ўсе разам ляцім да зор?

І на заканчэнне — крыху пра дзяўчыну ў шляхецкім убранні, здымак якой пададзена ў гэтым тэксце. На ім — Юлія Гібоўская, дачка паэта Алеся Гібка-Гібоўскага. Здымак зроблены на адным з Калядных балаў у Вялікім тэатры, дзе Юлія як салістка-вакалістка выступала разам з іншымі артыстамі сусветна вядомага гурта “Харошкі”. Раней спявала ў гурце “Неруш”, потым — у ансамблі “Свята”, за-

ІВАН ЖАДАНОВІЧ

Паэт Алесь Гібок-Гібоўскі

вочна вучыцца на псіхолога. Спадар Алесь, які ад маці-ўкраінкі Анастасіі Маркаўны пераняў спеўную традыцыю, спяваў у маладосці ў вакальна-інструментальных гуртах, ды і цяпер спявае пад гітару, ганарыцца сваёй півунняй Юліяй. На сайце <http://gibok.info/paeziya/> ёсць прысвечаны ёй верш “Шлях на сцэну”, выклаў там бацька і песні ў выкананні таленавітай дачкі. То можа і вам, паважаным сябрам, нешта з іх глянэцца? Будзем спяваць! Гэта ўзвышае думкі, прасвятляе душы, рассяівае звадкі...